

***GHENDTSCH*E TOESTANDEN**

VERBOD OP SPELEN MET BALLEN, STOKKEN, STENEN, KAARTEN EN TEERLINGEN IN HET STADHUIS (1743)

Op 19 augustus 1743 werd een voorgebod (ordonnantie) gepubliceerd door de ‘Heer ende Weth’ (de schepenen) van Gent dat nogal zonderlinge toestanden in ons prestigieuze Gentse stadhuis reveleert. De bekendmaking gebeurde ‘met trompette naer costume’ (volgens het gebruik). Gelukkig voor ons vervlogen die klanken niet in de stadslucht, maar werd wat in dit voorgebod bepaald werd, opgetekend door J. Provoost, gezworen klerk van de Griffie. Niet alleen opgeschreven, het werd ook gedrukt ‘by Domenicus vander Wee, gezworen Stadts-drucker, woonende in de Veltstraete, in den gulden Bybel’. Zo komt het dat we via dit druksel, bewaard in het stadsarchief (reeks 110 nr. 2), het volgende vernemen.

Heer ende weth der Stadt Gendt, bevindende dat diversche Jongelingen ende andere Persoonen hemlieden vervoorderen op de Groote Zaele ende andere Plaetsen van het Stad-Huys der selver Stede te spelen alderhande soorten van Spel, daer door de selve Plaetsen niet alleene en worden gevilipendeert, nemaer de Schilderijen, gelaese Vensters, Muren ende andere Ciraelen, geschonden ende bedorven worden ten grooten intreste van de voorseyde Stadt. Omme waer inne te voorsien, verbieden (Heer ende Weth) wel ende expresselyck een ieder, wie het soude mogen wesen, ’t zy jonck ofte oudt, van op het selve Stadt-Huys hemlieden exercitie te nemen ofte aldaer spelen met Ballen, Stocken, Steenen, mitsgaeders Caerten, Teirlingen ofte andersints, op peyne van by de gone bevonden wordende sulcks gedaen te hebben, ‘t elcker reyse te verbeuren eene boete van vyf Schellingen grooten in proffyte van den Exploiteur.

Authoriserende by dien alle Officieren, Kaemer-Boden, Sergeanten, ende Hallebaerdieren, mitsgaeders de gone de Wacht houdende aen ende op het selve Stadt-Huys, omme die sullen bevinden contrarie gedaen te hebben aen deze Ordonnantie, te apprehenderen ende in Vangnisse te recommenderen. Alwaer sy soo lange sullen worden gedetineert tot dat de Schaede die sy aen het selve Stadt-Huys ofte desselfs Ornamenten gedaen sal wesen, gepresteert ende de voornoemde boete betaelt, ’t sy by d’Ouders van de Jongelingen ofte

hunne Voogden, de welcke over hunne Kinderen oft Weesen sullen moeten verantwoorden, ende indien bevonden wierde die daer toe onvoorsien te wesen van Middelen, sullen daer over naer merite van de saeke arbitrairelyck worden gestraft.

Actum in 't Collegie den 12. Ougste 1743 - onderteekent F.C. Elbo.

De ordonnantie is integraal en woordelijk overgenomen. Voor de goeie verstaanbaarheid werd de meterslange zin die de hele tekst beslaat, in vier opgesplitst. De boodschap is duidelijk genoeg. Maar misschien toch een paar uitleggingskes, voor zover nodig:

- Vervoorderen: zich verstouten.
- Vilipenderen: in aanzien doen verlagen. Het Franse 'vilipender' betekent zoveel als 'door het slijk halen'.
- Ten grooten intreste: hier te verstaan als 'tot grote schade'.
- Pyne: boete.
- 't elcker reyse: elke keer.
- Apprehenderen: in de boeien slaan.
- Naer merite van de saeke arbitrairelyck straffen: een niet vast bepaalde straf, afhankelijk van de ergheid van het feit, opleggen naar goedvinden van de rechters.
- Actum: 'geakteerd': neergeschreven.
- Elbo was secretaris van de schepenbank van Gedele.

Erg hoog was de boete niet: 60 groot (1 schelling is 12 groot. De 'groot Vlaams' was de bij ons gebruikelijke geldrekenenheid). Een metselaarsgezel verdiende in die tijd 48 groot per dag (zonder de daarbij gebruikelijke portie 'drinkebier'). Een diender kon rekenen op de helft van dat bedrag (en misschien op evenveel bier?). De meeste stadhuisspelers zullen wel tot meer welgestelde categorieën behoord hebben. Maar het was snelrecht en daardoor wellicht efficiënt, ook al was de boete laag.

Luc Devriese